

שם שפתם; 'ותצחק שרה בקרובה'; 'כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס'; 'ויקה משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם'; 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות ארבע מאות שנה'; 'וישלח את זאטוטי בני ישראל... ואל זאטוטי בני ישראל לא שלח ידו'; 'לא חמד אחד מהם נשאתי'; אשר חלק ה' אלקיך אתם להאיר לכל העמים'; 'וילך ויעבוד אלהים אחרים אשר לא צויתי לעובדם'; 'את צעירת הרגלים' [במקום את הארנבת, שאשתו של תלמיד ארנבת שמה, שלא יאמר שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה).

יתר דברי תרגום השבעים – באגרת אריסטיאס' שתורגמה ללשון הקודש על ידי רבי עזריה מן האדומים.

דפים ט – י

יח. א. מה בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים?

ב. מה בין כהן משמש לכהן שעבר?

ג. מה בין במה גדולה לבמה קטנה?

ד. מה בין שילה לירושלים?

א. כהן משוח בשמן המשחה מביא פר, כאשר שגג בהעלם דבר מאחד מאיסורי כריתות שבתורה, ואילו כהן מרובה בגדים שאינו משוח (כגון מימות יאשיהו שגנו צלוחית שמן המשחה) – אינו מביא. ולדברי רבי מאיר אף זה מביא (הכהן המשיח – לרבות). לשאר כל ההלכות – זה וזה שוים.

ב. שנינו, אין בין כהן משמש לכהן שעבר (– שארע פסול בכהן הגדול כגון טומאה או מום, ומינו אחר וחזר הראשון לשמש, והשני עבר משימוש) אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה – שהכהן המשמש בלבד מביאם, אבל לשאר הלכות זה וזה שוים (משמשים בשמונה בגדים, אסורים בפריעה ופרימה, מקריבים באנינות, אסורים באלמנה וכו') – כדברי רבי מאיר [וכן סובר רבי שסתם כמותו. רב יוסף]. רבי יוסי אומר: הכהן שעבר אינו ראוי לשמש לא ככהן גדול [משום איבה] ולא ככהן הדיוט [שמעלים בקודש ולא מורידים].

א. כתבו התוס': גם בזמן שהראשון אינו משמש משום פסול וטומאה, פר יום הכפורים [ועשירית האיפה] קרבים משלו ולא משל זה הנכנס תחתיו. וברמב"ם (תמידין ג, כ) משמע לענין עשירית האיפה שבכל יום, שכל עוד הראשון פסול השני מביא משלו ומקריב.

ב. ביומא (יב) פסקו רבי יוחנן ורב הלכה כרבי יוסי. ומודה רבי יוסי שאם מת הראשון – חזר השני לעבודתו (שם).

ומבואר מדברי הרמב"ם (עבודת יום הכפורים א, ג כפי שפירש הכסף-משנה. וכן דעת הריטב"א) שגם לרבי יוסי הריהו ככהן גדול ומוזהר בכל דיניו, אלא שלכתחילה לא יעבוד ככהן גדול משום איבה, ואם עבד – עבודתו כשרה (כביומא יב). ואם עבד בארבעה בגדים – כתב רש"י (שם) שעבודתו פסולה. ואילו לדעת התוס' (שם ובבחים יח.) אפשר שאין דינו ככהן גדול, ואם עבד בארבעה בגדים לא פסל [שכה"ג מתמנה בפה ומסתלק בפה. עתוס' זבחים שם] [וע"ע אור שמה הל' איסורי מזבח ו, ד; שפת אמת יומא שם].

ע"ע בפירוט ביומא יב-ג.

ג. בבמה קטנה אין קרב אלא דבר שהוא נידר ונידב, ובבמה גדולה קרבו גם חובות הציבור. ולדברי רבי שמעון, וכך סתם תנא דמתניתין, לא כל חובות הציבור קרבו בבמה גדולה אלא חובות הקבוע להם זמן כגון פסחים ותמידים, אבל שאין קבוע להם זמן כגון פר העלם דבר של ציבור – לא קרבו. [וחטאות לא קרבו כלל, אפילו קבוע להן זמן עפ"י זבחים ק"ח].

א. נחלקו תנאים (בזבחים ק"ז) האם חובות היחיד קרבו בכמת ציבור (רבי יהודה) או שמא רק נדרים ונדבות וקרבת פסח אבל לא חובות (חכמים). ויש אומרים שאף קרבנות הנזיר בכלל חובות הן ואינם כנדרים ונדבות. ונחלקו אחרונים האם עולת ראיה קרבה בבמה גדולה, או שמא הריהי כשאר חובות היחיד ואינה קריבה (ע' משנה למלך קרבן פסח א; קרן אורה זבחים שם). וכן נחלקו תנאים (שם) האם מנחות קרבו בבמה, גדולה או קטנה, או שמא לא קרבו בבמה אלא זבחים בלבד. וכן נחלקו האם נסכים קרבים בבמה.

ב. ישנם חילוקים נוספים בין במה גדולה לבמה קטנה: קרן, כבש, יסוד וריבוע, כיור וכנו – בבמה גדולה ולא בקטנה. חזה ושוק ועור העולה לכהנים – בבמה גדולה, לבעלים – בבמה קטנה (עפ"י זבחים קכ. תוספתא שם יג, ז – מובא בר"ח. וע"ע זבחים ק"ז-קכ).

ד. בשילה אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הראה. ובירושלים – לפני מן החומה. כאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים.

קדושת שילה יש אחריה היתר (בנוב בגבעון ובירושלים), וקדושת ירושלים אין אחריה היתר. רבי יצחק (י.) מסר שמועה שמקריבים בזמן הזה בבית חוניו, הוא מזבח שבנה חוניו בן שמעון הצדיק במצרים. ואולם חזר בו מהלכה זו שהרי משנה ערוכה שנינו שקדושת ירושלים אין אחריה התר. לדברי התוס' בכמה מקומות, אפילו למאן דאמר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, נאסרו הבמות לעולם בשאר מקומות (וכן הוכיח הטו"א). ויש חולקים (ע' בפסקי הרי"ד כאן ובזבחים קו וש"ר; רש"י זבחים ק"ט. ד"ה זו וזו בשילה).

דף י

ט. א. האם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, אם לא? אלו נפקותות הוזכרו בסוגיא?
ב. האם כל מקום שנאמר ויהי לשון צער הוא?

א. הסיקו ששאלה זו, האם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא או לא קדשה אלא לשעתה, שנויה במחלוקת תנאים; לדברי רבי יהושע קדשה לעתיד לבוא הלכך מקריבים אף על פי שאין בית [ואמר רב אשי שיתכן ואף רבי אליעזר מודה בדבר ולא נחלק עליו בזה ואעפ"כ סובר שעולי גולה עשו קלעים להיכל, משום צניעות בעלמא]. וכן סובר תנא אחד בדעת רבי ישמעאל ברבי יוסי, ואפשר שהוא רבי אלעזר בר' יוסי, שלכן כל עיר מוקפת חומה מימות יהושע – כל מצוות ערי חומה נוהגות בה (שילוח מצורעים, קריאת מגילה בחמשה עשר, חילוט הבתים בסוף שנה ממכירתם. רש"י).

ואילו תנא אחר בדעת רבי ישמעאל בר' יוסי סובר שלא קדשה לעתיד לבוא, הלכך ערי חומה שהיו בימות יהושע בן נון בטלה קדושתם מלבד כמה ערים מסוימות שעולי בבל קדשו. (וכן יש נפקותות נוספות; לענין הצרכת קידוש לעיר ולעזרות ולענין איסור שחוט חוץ ולענין כניסה למקום המקדש בטומאה, ועוד).

הרמב"ם (בית הבחירה ו) ועוד ראשונים פסקו שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא (וכן נקטו המגן-אברהם והחפץ חיים ז"ל לעיקר). ודוקא קדושת ירושלים והמקדש, אך לא קדושת ארץ

ישראל. (וכן חילקו התוס'). והראב"ד פסק שלא קדשה לעתיד לבוא. ויש מי שפסק שקדושה ראשונה לא בטלה אף בשאר ארץ ישראל (ע' בספר העיטור 'פרוזבול'). ומ"מ אין דין בתי ערי חומה נוהג כל שאין היובל נוהג, שאין רוב יושבי הארץ עליה, אף אם הקדושה לא בטלה (ע' ערכין לב-ג).

ב. הסיק רב אשי עפ"י מסורת שמסר רבי לוי, סתם ויהי יש של צער ויש שאינו של צער, אבל ויהי בימי שבמקרא אינו אלא לשון צער.

דף יא

כ. שבעים שנה של גלות בבל – כיצד חשבונו, ובמה טעו בחישובן בלשצאר ואחשוורוש?

בשנה השניה למלכו, כבש נבוכדנצר הרשע מלך בבל את יהויקים מלך יהודה. לאחר שש שנים (שלש שעבדו יהויקים ושלש שמרד בו. ערש"י; סד"ע) אסרו בנחושתיים להוליכו בבלה (ולא הוליכו כי מיד מת. סדר עולם), והמליך את יהויכין (יכניה) בנו תחתיו. לתשובת השנה שב והגלה את יהויכין לבבל (היא גלות החרש והמסגר) והמליך את צדקיהו, נמצאת גלות יהויכין בשנת שבע לכיבוש יהויקים, שהיא שמונה למלכות נבוכדנצר.

כעבור אחת עשרה שנה החריבו הבבליים את ירושלים והמקדש והגלו את צדקיהו, ומאו החל מנין שבעים שנה. כיצד; –

שנות מלכותו של נבוכדנצר 45. הוצא מהם 19 שנה עד לחורבן הבית כאמור, הרי 26. הוסף עליהן 22 שנה שמלך אויל מרודך [באמת מלך 23, אלא שאינן שנים שלמות, ושנה אחת עולה למנין נבוכדנצר ולאוייל מרודך] – הרי 48. עוד 3 שנים לבלשצר [עד שמת בהוציאו כלי בית ה' בשנת שלש למלכו], ועוד 4 לדריוש המדי ולכורש [זה מלך שנה וחצי וזה שנתים וחצי] – הרי 53. ועוד 14 שני מלכות אחשוורוש – הרי 69. ובשנה שלאחר מכן צוה בנו דריוש לבנות את הבית.

בלשצר טעה והתחיל לחשב משעה שעלה נבוכדנצר למלוך ועלה לו 70 בשנה שניה למלכותו, [45 של נבוכדנצר + 23 של אויל מרודך + 2 שלו עצמו], ואז הוציא כלי בית ה' ונשתמש בהם ומת מיד. אחשוורוש חישוב מגלות בבל, היא גלות יכניה. ועלו לו שבעים בשנת שלש למלכו [הפחת 8 משמלך נבוכדנצר עד גלות יכניה, תחתם הוסף שנה אחת לבלשצר ו-4 של דריוש וכורש ועוד 3 שלו עצמו] ואז הוציא כלי המקדש.

מבואר בגמרא עפ"י באורי המקראות שבדניאל ובירמיהו, שמלבד חשבון 70 משעת חרבות ירושלים ועד לבנייתה, יש 70 שנה מכיבוש יהויקים עד שעת פקידה, שנפקדו בשנה ראשונה לכורש מלך פרס. [44 שנה מכיבוש יהויקים עד סוף מלכות נבוכדנצר, ועוד 22 לאויל מרודך כנ"ל, 3 לבלשצר ו-1 לדריוש]. כל זה עפ"י פרש"י. וע' דרך אחרת בתורי"ד.

דפים י – טז

כא. כיצד נדרשו בגמרא המקראות שבסיפור המגילה?